

Kabelschakt och elstolpar i Krokek

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L2009:9297, boplats
Lösings häradsallmanning S:1
Krokeks socken
Norrköpings kommun
Östergötlands län
Östergötland

Andrea Olausson

Kabelschakt och elstolpar i Krokek

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

L2009:9297, boplats
Lösings häradsallmänning S:1
Krokeks socken
Norrköpings kommun
Östergötlands län
Östergötland

Andrea Olausson

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2020

Samtliga foton av Marcus Asserstam.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

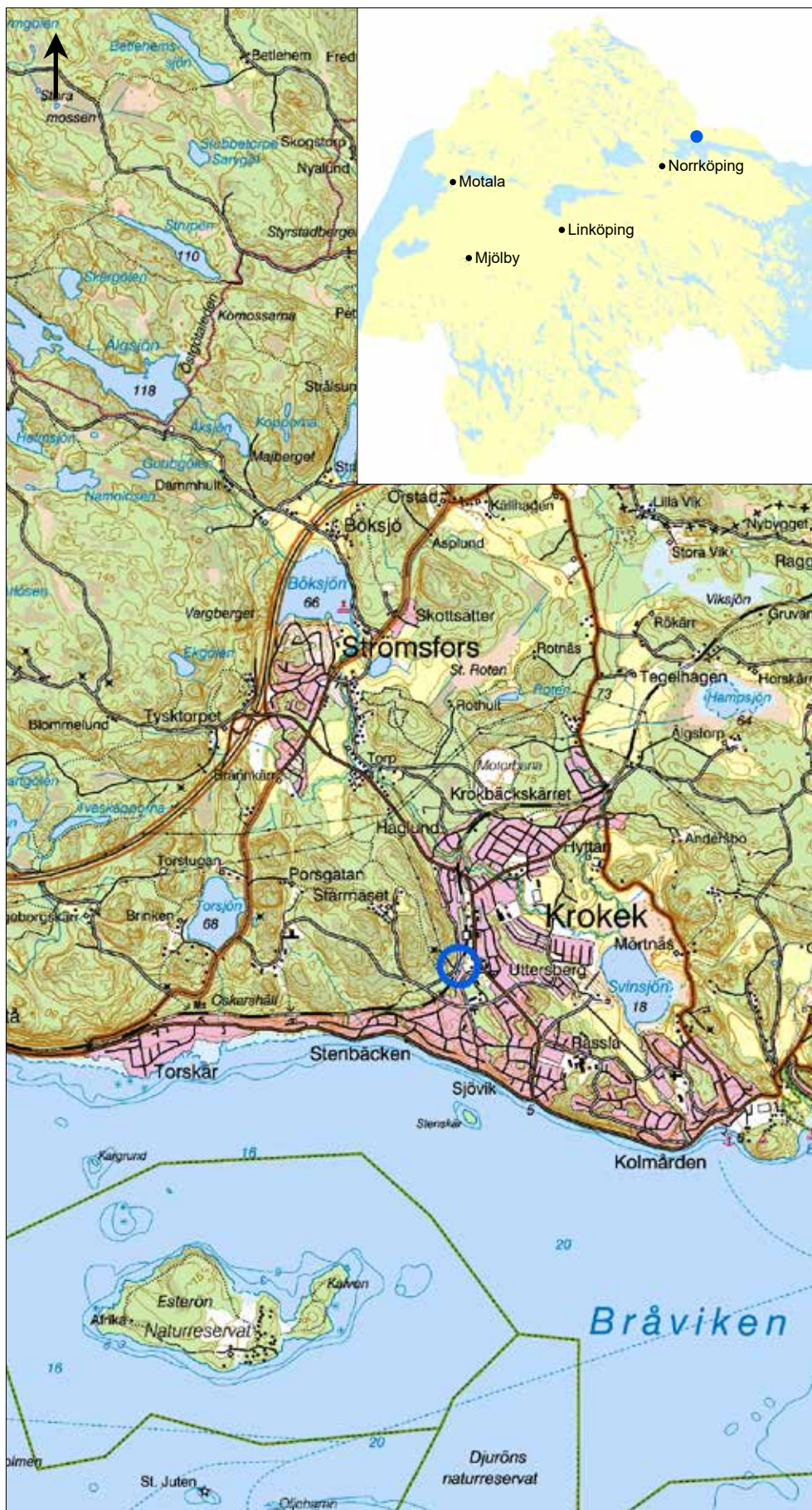
Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 674707 och 909768.

ISBN 978-91-7453-878-6

Tryck: JustNu, Västerås 2020

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Syfte, metod och genomförande	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat	7
Tolkning och utvärdering	7
Referenser	10
Litteratur	10
Tekniska och administrativa uppgifter	11
Bilagor	12
Bilaga 1. Schakttabell	12

Figur 1. Undersökningsområdet markerat med en blå ring. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Under perioden november–december 2018 och november 2019 genomförde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i den västra delen av Krokek. Detta gjordes i samband med att E.ON Energidistribution AB skulle schakta inför nedläggandet av tidigare luftburen elledning, samt att elstolpar skulle dras upp vid fornlämning L2009:9297. Inget av antikvariskt intresse framkom vid undersökningen.

Inledning

Med anledning av att E.ON Energidistribution AB skulle schakta inför nedläggandet av tidigare luftburen elledning utanför Krokek (figur 1) samt att elstolpar skulle dras upp har Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Den berörda ytan ligger inom och i direkt anslutning till fornlämningen L2009:9297, en stenåldersboplats. Arbetet genomfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län och bekostades av E.ON Energidistribution AB. Fältarbetet utfördes under perioden 28 november–13 december 2018 samt 14 november 2019 av Josefina Kennebjörk, Karolina Karlsson och Marcus Asserstam. Projektledare var Josefina Kennebjörk. Andrea Olausson har sammanställt rapporten.

Syfte, metod och genomförande

Syftet med undersökningen var i första hand att tillse att fornlämning berördes i så liten omfattning som möjligt. Eventuella fornlämningar som framkom vid schaktningen skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning och om möjligt dateras.

Undersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning under arbetets gång. Schaktet grävdes från transformatorstation i nordöst längs med landsvägen åt sydväst med antikvarisk medverkan. Elstolpar drogs upp inom skogspartiet söder om landsvägen. Vid uppdragning av elstolparna kontrollerades hålen efter potentiella fynd innan igenläggning. Schakt och fynd mättes in med RTK-GPS och schakten beskrevs i text (bilaga 1). Fotografier togs över arbetets fortskridande. Platserna där elstolparna drogs upp mättes in med handburen GPS.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet var beläget strax utanför Krokeks västra del (figur 2) strax intill och i den sedan tidigare kända och delundersökta stenåldersboplatsen L2009:9297. Boplatsen L2009:9297 ligger på nivåer mellan 47 och 54 meter över havet. Kabelschaktet löpte längs med kanten av den norra och västra delen av L2009:9297. L2009:9297 omgärdas längs med flera sidor av Flädervägen och Torsvägen (figur 4). Enligt resultaten av en utredningen etapp 2, utförd 2004 av UV Öst, avtar fynden från boplatsen åt nordöst men området beskrivs kunna innehålla anläggningar och andra aktivitetsytor som inte efterlämnat något fyndmaterial (Rolöf 2005). Fyndmaterialet från L2009:9297 bestod av främst bearbetad kvarts men även kvartsit, porfyr och annan bergart förekom. Boplatsen dateras utifrån fyndmaterial och topografiskt läge till senmesolitikum. Strax norr om boplatsens nordöstra del har ett lösfynd av en stenyxa påträffats (L2012:6248). Där påträffades även ett kvartsavslag vid besiktningen

Figur 2. Fornlämningssmiljö. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:20 000.

Figur 3. Ledningsschaktets sträckning längs med Flädervägen invid transformatorstationen. Från sydväst.

Figur 4. Schakt 384 invid Torsvägen. Från sydväst.

av platsen i samband med utredning och förundersökning utförd av Östergötlands länsmuseum (Fendin 2007). En schaktningsövervakning är utförd strax nordväst om L2009:9297, vilken inte resulterade i något av antikvariskt intresse (Kennebjörk 2017).

Närområdet runt L2009:9297 är relativt glest på registrerade lämningar, men området runt Kolmården har i övrigt ett stort antal lämningar från stenåldern. Området runt undersökningen bestod till stora delar av flack till sluttande mark, bevuxen med tallskog och med delvis blockig terräng. I norr finns en påtaglig och markant bergsrygg. L2009:9297 återfinns på en slät sandig avsats och lite drygt tio meter söder om denna skär järnvägen området.

Undersökningsresultat

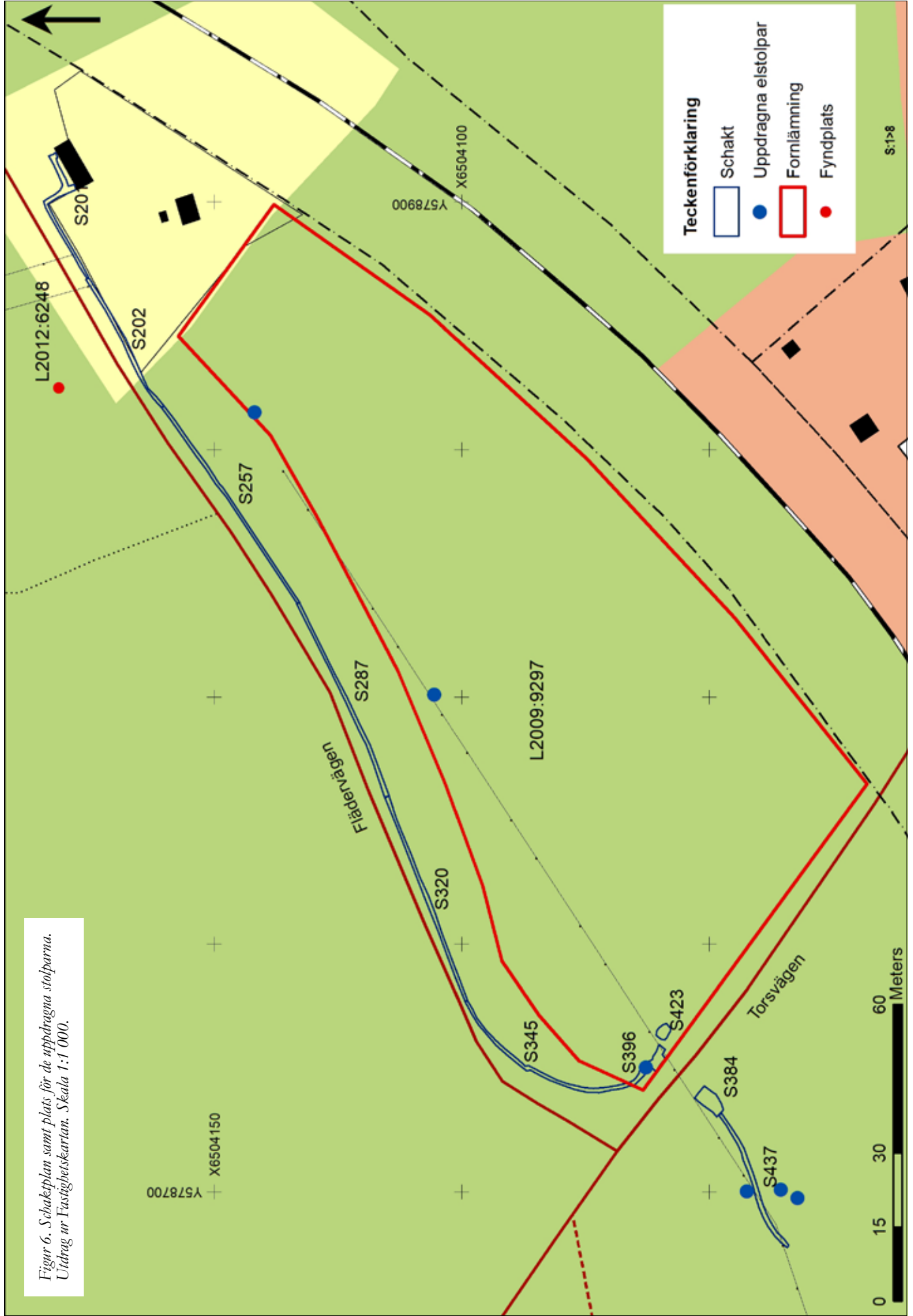
Det långa schaktet (uppdelat i flera delar) grävdes från transformatorstationen och i sydväst–nordöstlig riktning, för att sedan runda av åt sydöst (figur 6). Schaktet grävdes längs med och sydväst om den intilliggande Flädervägen (figur 3). Ett mindre schakt togs upp sydöst om det långa schaktet, med ett mindre mellanrum mellan dessa (S432). Ytterligare schakt togs upp på den västra sidan av Torsvägen (S384 och S437) (figur 4). Totalt schaktades en sträcka på cirka 280 meter. Bredden på schakten varierade mellan 0,5 och 2,65 meter. Schakten innehöll i flera fall fyllnadsmassor från den intilliggande vägen samt tidigare kabel- och ledningsdragningar. Undergrunden bestod av sand eller morän. För utförlig beskrivning av schakten, se bilaga 1. Inga övriga lämningar framkom, enstaka fynd av kvarts tillvaratogs men avfärdades senare.

Totalt drogs sex elstolpar upp inom och invid L2009:9297. Stolparnas diameter var omkring 0,3 meter i diameter (figur 7). Inga fynd tillvaratogs.

Tolkning och utvärdering

Undersökningen genomfördes enligt plan och inget av antikvariskt intresse framkom.

Figur 6. Schaktsplan samt plats för de uppdragna stolparna.
Utdrag ur Fastighetskartan, Skala 1:1 000.

Figur 7. Hål efter uppdragen elstolpe.

Figur 8. Igenfyllt hål efter elstolpe.

Referenser

Litteratur

- Fendin, T. 2007. *Kabeldragning i Krokek – kriminalvården i Kolmården, Torsvik*. RAÄ 70 m.fl., Krokek socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2, arkeologisk förundersökning. Östergötlands länsmuseum Rapport 2007:100.
- Kennebjörk, J. 2017. *Fiber till Krokek*. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Krokek 70:1 och 112, Kulla 2:25, Krokek socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Stiftelsen Kulturmiljövård Rapport 2017:18.
- Rolöf, M. 2005. *Stenålder i Fläskebergen*. Boplats funnen vid arkeologisk utredning inför detaljplan för återvinningsstation (returpunkt). Inom Lösings häradsallmänning, Krokeks socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet UV Öst Rapport 2005:9.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM18053
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-2288-18, 2018-03-14
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202000745
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
<i>Undersökningsperiod:</i>	28 november–13 december 2018, 14 november 2019
<i>Personal:</i>	Josefina Kennebjörk (projektledare) Markus Asserstam Karolina Karlsson
<i>Landskap:</i>	Östergötland
<i>Län:</i>	Östergötland
<i>Kommun:</i>	Norrköping
<i>Socken:</i>	Krokek
<i>Fastighet:</i>	Lösings häradsallmänning S:1
<i>Fornlämning:</i>	L2009:9297, boplats
<i>Fastighetskarta:</i>	65F 0HS Esterön
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X6504080/Y578815
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningmetod:</i>	RTK-GPS samt handburen GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. Schakttabell

Id	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning	Beskrivning
201	33,0	1,10	0,60	Utfyllnadslager av sand och grus.	I norr närmast kraftstationen var det urschaktat kring byggnaden och de många kablarna som låg där. Schaktet var fyllt av gulbeige sättsand. Utmed vägen åt sydväst bestod de översta 20 centimetrarna av påförda vägmassor. Sedan fanns sedan tidigare grävda ledningsschakt som fyllts med brungrått sandblandat naturgrus. I den östra schaktkanten i den södra delen av schaktet framkom naturlig orangebrun sand på 0,2 m djup. Undergrunden består av orangebrun sand med rikligt med rundade småstenar och grus, morän. Schaktet varierade i bredd mellan 0,6–1,1 m. Som bredast var det närmast elcentralen.
202	31,0	0,50	0,50	Fyllnadsmassor i form av sand, grus och sten.	Kabelschakt i sydväst–nordöstlig riktning i svag lutning uppför åt sydöst, mellan landsväg och stängsel till kraftstation och in i skogskanten i sydväst. Större delen av schaktet i äldre teleschakt och materialet i schaktet framför allt fyllnadsmassor av sand, grus och sten. I de 10 sydvästligaste meterna viker telekabel åt söder. Här upplevs marken orörd förutom intill en kraftstolpe och under torven framkommer morän i form av brun sand, grus och sten. I denna del schaktdjup 0,7 m. I schaktmassorna intill ett sandigt parti i nordöst påträffades ett kvartsavslag. Undergrund av gulbrun morän.
257	47,0	0,60	0,80	Grå, grusig och sandig morän som är omrörd med rödbrun sand.	Stora delar gick i äldre kabelschakt som har rört om massorna. Bitvis kunde man följa orörda massor i schaktprofilen till Ö i N halvan i schaktet och i V profilen i S halvan i schaktet. Botten var störd av kabel. Mycket rötter. Undergrund av rödbrun sand.
287	43,0	0,70	0,90	Grått, grusigt och siltigt fyllnadslager från väg. Inslag av moränsten och rötter.	Schaktet går i vägens inre slänt och profilen i V är 0,9 m djup medan det i Ö är ca 0,6–0,8 m. I N delen flertalet stora stenar och block, ca 0,8–1,0 m stora, vissa markfasta och vissa ytliga röjstenar. Vissa markfasta lyftes ej utan undveks, därav är schaktet böjt på sina håll. Ca 0,5 m tjockt fyllnadslager från väg. Undergrund av rödbrun morän.
320	48,0	0,70	0,90	Grått, grusigt och siltigt fyllnadslager från väg, ca 0,5 m tjockt. Inslag av moränsten och rötter.	N delen ligger i brantare inre slänt. Ö profilen är där 0,60 m djup. I S planar det ut och djupet ligger på båda sidor på 0,8–0,9 m. Undergrunden i den norra halvan har mer inslag av morän medan det i S framkom fin gulbrun sand.
345	4,0	0,73	0,88	Mylla och blåbärsris ca 0,1 m.	Undergrunden utgörs av rostgulbrun sand med enstaka småsten. Vegetationen består av mossa och blåbärsris. Askgrå färg vid övergång till sanden. Längst i söder fanns en liten ansamling av skärvstenar (F383) och lite ytterligare norrut fanns ytterligare några skärvstenar (F382). Inga anläggningar eller fynd iaktogs.
384	6,0	3,1	1,08	0,42 m påförd grå sand närmast vägen. Sedan naturlig mark.	Bredare och djupare schakt som togs upp för att tryckning under vägen skulle vara möjligt. Närmast vägen var schaktet 1,08 m djupt och där fanns i ytan ca 0,4 m påförd sand för vägen. Längst bort från vägen sluttade schaktet upp till markytan. Där var marken naturlig hela vägen. Undergrunden bestod av rostbrun sand med enstaka småsten.
396	10,2	2,6	0,95	Torv, sand.	Närmast vägen påförd sand och grus ca 0,88 m, i övriga schaktet kom naturlig sand direkt under ett tunt lager av mylla. Undergrund av rostbrun sand.
423	3,0	2,65	0,17	Omrörd sand och småsten.	Myllan runt en elstolpe grävdes bort för att undersöka hur stort område runt stolpen som var stört. Hela ytan som togs upp var störd. Ett större hål har grävts för stolpen och detta hål har återfyllts med till synes samma material som grävts upp ur hålet men massorna är omkastade.
437	32,6	0,9	0,9	Torv och morän-sand.	Överst torv av blåbärsris och mossa och sedan undergrund av rostbrun sand med rikligt inslag av sten och grus, morän. I den södra delen ökar inslaget av större stenblock.